



ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členiek senátu JUDr. Eleny Krajčovičovej a JUDr. Milana Moravu v právnej veci navrhovateľov **1/ R. H.**, nar. X., bytom Z.Z., **2/ M. D.**, nar. X., bytom T., **3/ M. I.**, nar. X., bytom Z.Z., *všetci zastúpení JUDr. Š. H.*, bytom B., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Trnave**, Vajanského 2, Trnava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu z 31. januára 2008, č. j. K2008/00694-Kň/1-NR-2, o odvolaní navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 28. októbra 2009, č.k. 32Sp/26/2009-77, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 28. októbra 2009, č. k. 32Sp/26/2009-77 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu z 31. januára 2008, č. j. K2008/00694-Kň/1-NR-2 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

Navrhovateľom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trnave (ďalej aj „krajský súd“) potvrdil rozhodnutie odporcu z 31. januára 2008, č. j. K2008/00694-Kň/1-NR-2, ktorým odporca podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“), v súlade s § 46 zákona č. 71/1969 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“), rozhodol vo veci uplatneného nároku navrhovateľov tak, že navrhovateľke 1/, navrhovateľke 3/ a právnenému predchodcovi navrhovateľa 2/ ako oprávneným osobám podľa **§ 2 ods. 2 písm. c/** (v rozsudku je § 2 ods. 1, v rozhodnutí 2 ods. 2 písm. c/) zákona č. 503/2003 Z. z. nenavrátil vlastníctvo k pozemkom v k. ú. T., zapísaným v PK vl. č. X. ako parc. č. X. a v PK vl. č. X. ako parc. č. X., ktoré prešli do vlastníctva štátu podľa § 3 ods. 1 písm. k/ zákona č. 503/2003 Z. z., ale priznal im právo na náhradu za uvedené pozemky v podiele 1/48 z celku pre každého z navrhovateľov, pretože vydaniu označených pozemkov bránia prekážky podľa § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z.

Z predloženého spisového materiálu odporcu mal krajský súd za preukázané, že navrhovateľky 1/ a 3/ a právny predchodca navrhovateľa 2/ si ako oprávnené osoby 27. decembra 2004 uplatnili nárok na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam v k.ú. Z. a T., zapísaným v PK vl. č. X., X., X. a X. po nebohom starom otcovi V. D.. Poukázal na uznesenie Štátneho notárstva v Trnave zo 06. novembra 1961 č. D 944/60 v spojení so zápisnicou napísanou na Štátnom notárstve v T. 26. apríla 1961 o prejednaní dedičstva po poručiťovi V. D., z ktorej vyplýva, že predmetné nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu v dôsledku odmietnutia dedičstva. S ohľadom na uvedené sa krajský súd stotožnil s právnym záverom odporcu, že s ohľadom na uvedené, odporca správne rozhodol, že v danom prípade je daný reštitučný titul v zmysle § 3 ods. 1 písm. k/ zákona č. 503/2003 Z.z., a z tohto titulu vzniklo navrhovateľom právo na navrátenie vlastníctva k označeným nehnuteľnostiam. Krajský súd považoval rozhodnutie odporcu za dostatočne odôvodnené.

K námietke navrhovateľov vo vzťahu k veľkosti podielov, v akých im odporca priznal vlastníctvo k žiadaným nehnuteľnostiam, krajský súd dospel k záveru, že podiel v 1/48 pripadajúcej na každého z navrhovateľov bol odporcom určený správne. Z rozhodnutia v dedičskej veci po nebohom V. D. č. D 944/60-29 zo 06. novembra 1961, zo zápisnice spisanej na Štátnom notárstve v T. 26. apríla 1961 o prejednaní dedičstva, ako aj z matričných dokladov nachádzajúcich sa v spisovom materiáli odporcu zistil, že V. D. zomrel 11. augusta 1960 a jeho právnymi nástupcami sa stalo jeho sedem detí (A., C., J., F., H., V. a I.) a vnučka

E. K., rod. D. - dcéra predumrelého syna V. D. ml.. Z príslušných pozemnoknižných vložiek zistil, že pôvodný vlastník neb. V. D. bol ku dňu smrti spoluvlastníkom označených nehnuteľností v 1/2. Navrhovateľky 1/ a 3/ a právny predchodca navrhovateľa 2/ J. D. sú deťmi J. D., staršieho syna pôvodného vlastníka. S ohľadom na tieto skutočnosti krajský súd uzavrel, že navrhovateľom 1/ až 3/ prislúcha spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach v 1/48 pre každého.

Krajský súd poukázal na skutočnosť, že nárok navrhovateľov bol uplatnený a posudzovaný podľa zákona č. 503/2003 Z.z., ktorý neobsahuje ustanovenie identické s ustanovením § 21 zákona č. 229/1991 Zb., podľa ktorého bolo možné aj jednej z viacerých oprávnených osôb priznať vlastnícke právo po pôvodnom vlastníkovi v celosti. V prípade posudzovaného nároku navrhovateľov podľa zákona č. 503/2003 Z. z. možno priznať oprávnenej osobe len na ňu pripadajúci podiel, pričom sa neprihliada na určenie podielov jednotlivých dedičov po pôvodnom vlastníkovi v dedičskom konaní. Rozhodnutie v dedičskej veci po nebohom pôvodnom vlastníkovi je pre správny orgán len podkladom pre zistenie počtu do úvahy prichádzajúcich oprávnených osôb, a teda pre určenie veľkosti jednotlivých podielov.

K námietke, že odporca v preskúvanom rozhodnutí nevyčíslil výšku prípadnej finančnej náhrady, krajský súd uviedol, že odporca je v zmysle § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 503/2003 Z. z. kompetentný na rozhodnutie o priznaní práva na náhradu, spôsob náhrady si účastník po právoplatnosti rozhodnutie dohodne so Slovenským pozemkovým fondom v zmysle § 6 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z. z.

S námietkou týkajúcou sa skutočnosti, že na podľa údajov internetového katastra nehnuteľností v katastri neexistuje žiadna parcela č. X. (stav CKN), do ktorej mali byť podľa preskúvaného rozhodnutia zlúčené nenavrátané časti pôvodných parciel č. X. a X., sa krajský súd vysporiadal poukazom na identifikáciu parciel vyhotovenú Správou katastra v T. 10. decembra 2004 a na geometrický plán z 20. februára 2006 doplnený do administratívneho spisu odporcom cestou Pozemkového fondu, z ktorého výkazu výmer, vyplýva výmera zastavanej plochy parc. č. X. (194 m²) a parc. č. X. (122 m²), čo je prekážkou vydania a za ktorú patrí navrhovateľom náhrada v podiele 1/48 zastavanej plochy pre každého. Tiež uviedol, že stav CKN sa na internetovom portáli neuvádza.

O náhrade trov konania rozhodol krajský súd podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali navrhovatelia v zákonnej lehote odvolanie. Žiadali, aby ho najvyšší súd zmenil tak, že rozhodnutie odporcu sa v celom rozsahu ruší, alternatívne žiadali zrušiť rozsudok krajského súdu, a vec vrátiť príslušnému orgánu na ďalšie konanie. Namietali, že krajský súd sa nezaoberal a nevyporiadal preskúmateľne so všetkými relevantnými skutkovými a právnymi otázkami súvisiacimi s predmetom a podstatou ich reštitučnej veci, pričom sa takmer vôbec nezaoberal a nevyporiadal preskúmateľne ani s podstatnými argumentmi navrhovateľov o nedostatkoch a nezákonnosti rozhodnutia odporcu, ktoré podrobne uviedli vo svojom opravnom prostriedku z 22. februára 2008 a aj vo vyjadrení z 28. októbra 2009, na ktoré sa odvolávajú a poukazujú. Konanie a následné rozhodnutie odporcu a následne aj krajského súdu sú postihnuté a trpia viacerými závažnými vadami, ktoré sú dôvodom na zrušenie preskúmaného rozhodnutia odporcu.

Za najpodstatnejšie nedostatky konania a rozhodovania pred krajským súdom označili navrhovatelia nedostatky v preskúmaní, odôvodnení a vyriešení otázok týkajúcich sa veľkosti navracaných reštitučných vlastníckych podielov (dedičských podielov) k pozemkom po poručiteľovi (respektíve k reštituovaným pozemkom), ku ktorým má byť navrátené vlastníctvo navrhovateľom, a otázku možnosti navrátenia podielu vlastníctva navrhovateľom aj k nenavrátenej časti reštituovaných pozemkov.

V časti určenia veľkosti navracaných podielov namietali nepreskúmateľnosť a neopodstatnenosť postupu odporcu a aj krajského súdu, namietajúc, že odporca i krajský súd paušálne vychádzali z existencie individuálnej subjektívnej stránky stavu tiesne a celkovo stavu tiesne aj u tých účastníkov dedičského konania po poručiteľovi V. D., ktorí si neuplatnili, respektíve po ktorých nebol uplatnený reštitučný nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom, pričom individuálny stav tiesne ani odporca a ani krajský súd nikdy nezistili. V dôsledku toho odporca i krajský súd na účely svojho konania a rozhodovania rozdelili pozemky patriace poručiteľovi mechanicky na osem podielov (podľa počtu ôsmich účastníkov dedičského konania po poručiteľovi), hoci individuálnym dokazovaním bol stav tiesne zistený len u tých, ktorí si uplatnili reštitučný nárok. Nebolo vykonané relevantné dokazovanie a rozhodnutie odporcu, ako aj rozsudok krajského súdu, neobsahujú náležité odôvodnenie o všetkých okolnostiach ovplyvňujúcich veľkosť pôvodných dedičských podielov po poručiteľovi a následne ovplyvňujúcich veľkosť reštitučných podielov navracaných navrhovateľom. Tieto rozhodnutia navrhovatelia označili za nepodložené, neopodstatnené a nepreskúmateľné vzhľadom na absenciu relevantných dôkazov a náležitého odôvodnenia.

Navrhovatelia ďalej poukázali na to, že aj v reštitučnom konaní podľa zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom (zákona č. 503/2003 Z.z.), ktorého predmetom sú reštitučné nároky na navrátenie vlastníctva k dedičstvu odmietnutému v dedičskom konaní po poručiteľovi, je potrebné vykonať rozpočítanie dedičstva po poručiteľovi na rovnako veľké dedičské podiely pripadajúce len na tých dedičov, ktorí odmietli dedičstvo v tiesni (bez rozpočítania dedičských podielov pripadajúcich na dedičov odmietnuvších dedičstvo bez zistenia stavu tiesne). Takéto rozpočítanie dedičstva po poručiteľovi je potrebné aj na účely reštitučného konania vykonať predovšetkým vzhľadom na rozhodné dedičské právo platné v čase smrti poručiteľa a tiež vzhľadom na existujúcu súdnu judikatúru týkajúcu sa dedičského práva. Pritom však takéto rozpočítanie dedičstva na účely reštitučného konania (podľa zákona č. 503/2003 Z.z.) nemá nič spoločné s ustanovením § 21 zákona č. 229/1991 Zb. Krajský súd mal podľa názoru navrhovateľov náležite zdôvodniť, prečo a z akých dôvodov určitá časť pozemkov, ktoré pôvodne patrili poručiteľovi V.D., má zostať štátu ako odúmrt' napriek skutočnosti, že zistenie odmietnutia dedičstva v tiesni čo len jedného z dedičov zároveň znamená, že nikdy neboli platne splnené zákonné podmienky na vznik a existenciu legálnej odúmrtie pre štát.

Rovnako navrhovatelia namietali dokazovanie vykonané vo vzťahu k možnosti navrátenia podielu vlastníctva aj k nenavrátenej časti reštituovaného majetku. Namietali, že nebolo vykonané náležité dokazovanie a rozhodnutia odporcu a krajského súdu neobsahujú náležité odôvodnenie o všetkých okolnostiach ovplyvňujúcich nevydanie časti pozemkov z dôvodu, že nevrátená (nevydaná) časť pozemkov evidenčne „je zastavaná“, pričom napriek žiadosťiam navrhovateľov vôbec nebolo vykonané dokazovanie o tom, kedy s ohľadom na § 1 písm. a/ a § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z. skutočne boli tieto pozemky zastavané, čo je však rozhodujúce pre skutočnosť, či sa dotknutá časť pozemkov slúžiaca ako prístupová poľná komunikácia vydá navrhovateľom alebo či sa namiesto nej navrhovateľom poskytne náhrada, a to, prirodzene, podľa správne zistenej veľkosti reštitučných podielov navracaných navrhovateľom. Namietali, že napriek ich argumentom a námietkam vôbec nebolo krajským súdom vykonané náležité dokazovanie a neboli zistené relevantné dôkazy o údajnej existencii zákonnej prekážky pre navrátenie vlastníctva k časti pozemkov podľa § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Pritom už len tieto nedostatky sú závažným dôvodom na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu a súčasne aj preskúmaného rozhodnutia odporcu.

Ďalšie pochybenie krajského súdu videli navrhovatelia v tom, že nesprávne vyhodnotil a odmietol námietku navrhovateľov, že výrok preskúmaného rozhodnutia odporcu je nejasný, neurčitý, nepreskúmateľný, a že pri nútenom výkone rozhodnutia je sám osebe

nevykonateľný, pretože odporca nevyčíslil konkrétnu výmeru (plochu) a bonitu náhradných pozemkov a konkrétnu výšku alternatívnej finančnej náhrady (peňažnej náhrady) za nevrátené vlastníctvo (časť vlastníctva) k pozemkom. Nestotožnili sa s odôvodnením krajského súdu, že pozemkový úrad ako odporca nie je v zmysle zákona kompetentný na vyčíslenie výšky náhrady, a že spôsob náhrady si účastník po právoplatnosti rozhodnutia dohodne so Slovenským pozemkovým fondom v zmysle § 6 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z.z. Podľa navrhovateľov tento argument krajského súdu nemá oporu v § 6 ods. 2 a § 8a zákona č. 503/2003 Z. z. Namietali, že výrok a odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia odporcu podľa § 6 ods. 2 a 3 v spojení s § 8a a § 5 ods. 2 a 3 zákona č. 503/2003 Z. z. musí spĺňať všetky náležitosti a požiadavky na výrok a odôvodnenie rozhodnutia správneho orgánu podľa § 47 Správneho poriadku.

Navrhovatelia následne poukázali na nezákonné zvýšenie administratívnoprávneho zaťaženia navrhovateľov zo strany odporcu rozdelením konania o ich jednom návrhu navrhovateľov na dve konania a rozhodnutia, ktoré je v rozpore s Čl.2 a Čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, zákonnými pravidlami pre správne konanie pred pozemkovými úradmi, (ktoré nepoznajú inštitút rozdelenia konania), pričom odporca tiež nerešpektoval judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej „každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu“ (nález Ústavného súdu SR z 10. mája 1994) sp. zn. I. ÚS 26/1994). Ako na príklad takéhoto postupu poukázali na to, že v rozpore s § 5 ods. 2 a § 6 ods. 2 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z.z. nie je v rozhodnutí odporcu presne vyčíslená výmera (plocha) a bonita náhradných pozemkov a ani výška alternatívnej finančnej náhrady.

Odporca sa k podanému odvolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 246c veta prvá a § 212 ods. 1 OSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk, www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že pre potvrdenie rozhodnutia odporcu neboli dané zákonné dôvody.

Zákon č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku. Preto pri aplikácii jeho ustanovení treba postupovať veľmi citlivo, aby nedošlo k ďalším krívdám.

Zákon č. 503/2003 Z.z. v § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria:

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b) lesný pôdny fond.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území, a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Zákonodarca v záujme zabezpečenia princípu legality v ustanoveniach § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. zakotvil rozhodovaciu právomoc správneho orgánu – pozemkového úradu pri rozhodovaní o navrátení vlastníctva k pozemku alebo o priznaní práva na náhradu za pozemok. Správne konanie pred pozemkovým úradom sa začína doručením návrhu oprávnenej osoby podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. podľa § 5 ods. 3 zákona sa na konanie podľa odseku 2 vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

Povinnosťou pozemkového úradu pri rozhodovaní podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. je postupovať podľa jednotlivých ustanovení správneho poriadku, t.j. podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) a pri ich aplikácii vychádzať zo základných zásad správneho konania (§ 5 ods. 3 zákona č. 53/2003 Z.z.). Správny orgán je viazaný zásadou zákonnosti (§ 3 ods. 1 správneho poriadku), v intenciách ktorej je povinný v konaní a pri rozhodovaní zachovať

procesné predpisy ako aj predpisy hmotnoprávne. Musí postupovať v konaní tak, aby zabezpečoval ochranu práv osôb a súčasne vyžadoval plnenie ich povinností v nadväznosti na ochranu záujmov štátu a spoločnosti. Ide o presadzovanie cieľov hmotnoprávnej úpravy v konkrétnej veci.

Zásada materiálnej pravdy je upravená najmä v ustanovení § 3 ods. 4 správneho poriadku a ďalej konkretizovaná v ďalších ustanoveniach správneho poriadku (§ 32 a § 46 správneho poriadku). Zásadu materiálnej pravdy treba aplikovať spolu so zásadou zákonnosti a zásadou voľného hodnotenia dôkazov (§ 34 ods. 5 správneho poriadku), ktoré sú vlastne jej základom. Táto zásada vyslovuje požiadavku, podľa ktorej správny orgán je povinný zistiť skutočný stav veci, teda subsumuje aj požiadavku zistiť úplný a presný stav veci. Za zistenia skutočného stavu veci treba považovať zistenie všetkých skutočností, ktoré sú podľa príslušného hmotnoprávneho predpisu právne významné.

Povinnosťou správneho orgánu je zistiť všetky právne rozhodné skutočnosti bez ohľadu na to, v čí prospech svedčia. Z povinnosti správneho orgánu zistiť úplný stav veci tiež vyplýva, že správny orgán nie je viazaný návrhmi účastníkov konania na vykonanie dôkazov (§ 32 ods. 1 správneho poriadku). Stav veci sa musí zistiť súčasne presne, čo znamená, že musí zodpovedať reálnej skutočnosti. Zistenie úplného a presného stavu vecí je základným predpokladom zákonnosti a správnosti rozhodnutia správneho orgánu.

Správny orgán je povinný hodnotiť každý dôkaz samostatne a potom všetky dôkazy vo vzájomnej súvislosti. Vyhodnotenie dôkazov musí správny orgán náležite odôvodniť v odôvodnení rozhodnutia (§ 34 ods. 5 a 47 ods. 3 správneho poriadku).

V konaní nebolo sporné, že navrhovatelia sú oprávnenými osobami podľa § 2 ods. 2 písm. c/ zákona č. 503/2003 Z. z. ako deti (navrhovateľky 1/ a 3/) a vnuk (navrhovateľ 2/) J. D. st., syna po V.D. Z matričných dokladov a dokumentov Štátneho notárstva v T. nachádzajúcich sa v administratívnom spise odporcu vyplýva, že V. D. zomrel 11. augusta 1960 bez zanechania závetu, pričom jeho dedičmi zo zákona boli jeho deti A., C., J. (otec navrhovateľiek 1/ a 3/ a právneho predchodcu navrhovateľa 2/), F., H., V. a I. a vnučka po predumrelom synovi V. E. K.

Zo zápisnice napísanej na Štátnom notárstve v Trnave 26. apríla 1961 v dedičskom konaní č. D 944/60 a z uznesenia Štátneho notárstva v T. zo 06. novembra 1961, najvyšší súd zistil, že dedičstvo po V.D. pozostávajúcom z nehnuteľností zapísaných v pozemkovej knihe katastrálneho územia Z. vo vl. č. X., parc. č. X. - roľa v podiele $\frac{1}{2}$, a katastrálneho územia T. vo vl. č. X., parc. č. X. - roľa v podiele $\frac{1}{2}$, vo vl. č. X., parc. č. X., X. - roľa v podiele $\frac{1}{2}$ a vo vl. č. X., parc. č. X. - roľa v podiele $\frac{1}{2}$ bolo v dôsledku jeho odmietnutia dedičmi - deťmi V. D., ktoré ho odmietli aj v mene svojich detí, vyhlásené za odúmrté.

Podľa vyjadrenia k žiadosti o navrátenie vlastníctva k pozemkom E.K., priamej účastníčky dedičského konania po V.D., ktoré odporca pripojil k spisu, bolo zastrahujúce správanie a vyhrážky zo strany štátneho notára počas prejednávania dedičstva po V.D. jediným dôvodom pre odmietnutie dedičstva. Zdedené nehnuteľnosti boli podľa vtedajších právnych predpisov považované za poľnohospodársky podnik, a teda bolo možné ho prevziať výlučne ako celok len jedným dedičom, ktorý na ňom následne bude hospodáriť ako samostatne hospodáriaci roľník - kulak, alebo vstúpi do jednotného roľníckeho družstva. Ako kulak by dotknutý dedič bol viazaný na povinné kontingenty pod hrozbou tvrdých sankcií pri ich nesplnení (trest odňatia slobody až na šesť mesiacov a pokuta do výšky 250.000,- korún a popri nich tiež prepadnutie majetku, prepadnutie vecí, zákaz pobytu alebo príkaz pobytu, zákaz činnosti a uverejnenie trestného výmeru).

Pokiaľ ide o námietku navrhovateľov, že odporca paušalizoval zistenie tiesne ako inak subjektívneho stavu jednotlivých dedičov po V.D. a na základe toho ich všetkých automaticky považoval za oprávnené osoby, je na mieste uviesť, že na základe vykonaného dokazovania odporca zisťoval stav, resp. situáciu, za ktorej každý jeden z vtedy prítomných dedičov „dobrovoľne“ odmietol prevziať dedičstvo po V.D., ktoré by bol povinný prevziať ako celok. Pojem tieseň treba totiž v týchto prípadoch vykladať v súvislosti s politickým nátlakom spojeným s obdobím rokov 1948-1989. Preto treba za stav tiesne považovať aj stav, kedy vlastníak nemôže s vecou voľne nakladať, pretože vo svojej dispozícii s predmetom vlastníctva je obmedzovaný represívnou politikou, umožňovanou nedostatkom existencie právneho a demokratického štátu.

K záveru, že dedičia V.D. odmietli dedičstvo v tiesni, dospel na základe písomného vyjadrenia osoby priamo prítomnej na tomto dedičskom konaní. Táto situácia bola totožná pre všetkých zúčastnených dedičov a bola objektívne spôsobilá vyvolať v nich pocit ohrozenia

v prípade prijatia dedičstva. Na tomto mieste Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva do pozornosti, že by to boli práve navrhovatelia, ktorí by nemali ako priamo preukázať tieseň svojho právneho predchodcu J.D. st.

Pokiaľ ide o námietku dôkazného prostriedku, o ktorý sa oprel, poukazuje Najvyšší súd Slovenskej republiky na § 32 ods. 1 správneho poriadku a § 32 ods. 2 správneho poriadku, v zmysle ktorých správny orgán nie je pri zisťovaní skutočného stavu veci viazaný návrhmi účastníkov, pričom spôsob a rozsah zisťovania podkladov pre rozhodnutie určuje on sám. Odporca dospel na základe ním vykonaného dokazovania, na základe zákonne zadovážených a vykonaných dôkazných prostriedkov k skutkovým a právnym záverom svedčiacim v prospech navrhovateľov. Námietka „nevhodného“ dôkazného prostriedku navrhovateľov je s ohľadom na uvedené neopodstatnená. Rovnako je neopodstatnená ich námietka paušalizovania zistenia tiesne, pretože zistená situácia sa týkala všetkých povolaných dedičov rovnako.

Vo vzťahu k námietke navrhovateľov, že odporca bol povinný v preskúvanom rozhodnutí bližšie špecifikovať druhy, bonitu a výmeru náhradného pozemku, respektíve výšku finančnej náhrady, Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že ustanovenia § 6 ods. 2 a § 8a zákona č. 503/2003 Z. z. upravujú vo všeobecnej rovine právo oprávnenej osoby na náhradu (náhradný pozemok alebo finančnú náhradu) v prípade, že z dôvodov vymenovaných v § 6 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. jej nemožno navrátiť vlastníctvo k pôvodným pozemkom. Povinná osoba, t.j. subjekt povinný poskytnúť túto náhradu je určený v § 6 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z.z.

Z paragrafu 47 ods. 2 správneho poriadku vyplýva pre správny orgán povinnosť uviesť vo výroku rozhodnutie vo veci s uvedením ustanovenia právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo, prípadne aj rozhodnutie o povinnosti nahradiť trovy konania. Jedine v prípade, ak v rozhodnutí správny orgán ukladá účastníkovi konania povinnosť na plnenie, správny orgán určí pre ňu lehotu, ktorá nesmie byť kratšia, než ustanovuje osobitný zákon. Subjekty uvedené v § 6 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z. z. nie sú účastníkmi reštitučného konania podľa zákona č. 503/2003 Z. z., preto im v tomto konaní nemožno uložiť žiadnu povinnosť. Preto ani odporcovi nevznikla povinnosť konkretizovať formu náhrady uvedením konkrétnej výmery (plochy) a bonity náhradných pozemkov a konkrétnej výšky alternatívnej finančnej náhrady (peňažnej náhrady) za nevrátené vlastníctvo (časť vlastníctva) k pozemkom.

Navyše, rozhodnutie pozemkového úradu podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. má povahu tzv. statusového deklaratórneho rozhodnutia, ktorým oprávnený orgán verejnej správy autoritatívne potvrdzuje, že daná osoba je oprávnenou osobou v zmysle § 2 zákona č. 503/2003 Z. z. a splňa podmienka § 3 zákona č. 503/2003 Z. z., a teda je nositeľom ďalších práv viažucich sa na toto postavenie. Výrok takéhoto rozhodnutia nezakladá právo na priame plnenie (poskytnutie konkrétneho náhradného pozemku, resp. pozemku určitých kvalít, vyplatenie určitej sumy ako finančnej náhrady), ale vyvoláva ďalšie správne konanie, ktorým je v prípade navrátenia vlastníctva katastrálne konanie, a v prípade, že vlastníctvo nemožno navrátiť, pokračuje oprávnená osoba v konaní o náhrade so subjektom označeným v § 6 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z.z. Odporca preto nepochybil, keď vo výroku preskúmaného rozhodnutia náhradu bližšie nešpecifikoval tak, ako namietajú navrhovatelia.

Čo sa týka námietky navrhovateľov voči rozdeleniu konania o jednom uplatnenom nároku na dve konania, ktorých výsledkom sú dve samostatné rozhodnutia odporcu (rozhodnutie č. j. K2008/00694-Kň-NR-2 z 30. januára 2008 a preskúmané rozhodnutie č. j. K2008/00694-Kň/1-NR-2 z 31. januára 2008), Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že tento postup odporcu sám osebe nemá vplyv na zákonnosť preskúmaného rozhodnutia. Námietku preto vyhodnotil ako neopodstatnenú.

Ohľadom námietky navrhovateľov vo vzťahu k veľkosti spoluvlastníckych podielov, v ktorých im bolo priznané právo na náhradu, je aj s ohľadom na už uvedené namieste konštatovať, že za oprávnené osoby treba považovať všetkých osem dedičov V. D., pretože, ako bolo už uvedené, každý z nich odmietol dedičstvo v tiesni spočívajúcej v pozícii zastrešovania povinnosťami a sankciami vyplývajúcimi z nadobudnutia majetku takého rozsahu v roku 1960, respektíve 1961. Pokiaľ však ide o podiely oprávnených osôb, ktoré si včas uplatnili nárok na navrátenie vlastníctva podľa zákona č. 503/2003 Z. z. Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva do pozornosti právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovený v jeho najnovšom náleze k danej problematike sp.zn. I. ÚS 123/2010, v zmysle ktorého navrátenie toho, čo bolo nesprávne odňaté alebo vzaté širšej „rodine“ je v konečnom dôsledku nielen v súlade so zmyslom a účelom reštitučných predpisov, ale aj v súlade so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti. Uspokojenie nárokov všetkých oprávnených osôb, ktoré si svoje nároky uplatnili, pri nečinnosti ďalších potenciálne oprávnených osôb, preto zodpovedá zmyslu a účelu zákona č. 503/2003 Z.z. Najvyšší súd Slovenskej republiky

v zmysle tohto právneho názoru vysloveného Ústavným súdom Slovenskej republiky dospel k záveru, že nemožno posúdiť námietku navrhovateľov potvrdením výšky podielu každého z nich v 1/48 k celku nehnuteľnosti.

Ako na opodstatnenú treba tiež prihliadnuť na námietku navrhovateľov týkajúcu sa nedostatočného zistenia prekážky navrátenia vlastníctva podľa § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z. k predmetným pozemkom. Odporca sa v preskúvanom rozhodnutí odvoláva na identifikáciu parciel vyhotovenú Správou katastra v T. 10. decembra 2004 a na geometrický plán č. 236/2006 z 22. marca 2006. Na ich základe dospel k záveru, že časti pôvodných parciel č. X. a X., ktorých sa preskúvané rozhodnutie týka, boli zlúčené do parcely č. X. (stav CKN), ktorá je vedená ako zastavaná plocha, a preto nie je možné priznať navrhovateľom vlastnícke právo ku nim. Z preskúvaného rozhodnutia a ani z priloženého spisového materiálu vedeného odporcom vo veci nároku navrhovateľov však nie je zrejmé, o aký druh stavby sa jedná, a teda či táto stavba skutočne predstavuje prekážku navrátenia vlastníckeho práva k pozemkom.

S ohľadom na uvedené nebolo možné akceptovať záver odporcu o nemožnosti navrátiť vlastníctvo k predmetným pozemkom, ale treba preskúvané rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a dokazovanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto v súlade s § 250ja ods. 3 veta prvá OSP, § 250l ods. 2 OSP a § 250q ods. 2 OSP napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil a preskúvané rozhodnutie odporcu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní sa odporca bude zaoberať najmä tým, či je daná prekážka navrátenia vlastníctva k predmetným pozemkom podľa § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 503/2003 Z. z., k čomu doplní dokazovanie najmä ohliadkou na mieste samom a príslušným rozhodnutím stavebného úradu. Súčasne bude úlohou odporcu riadne zistiť okruh oprávnených osôb, ktoré si v súlade so zákonom č. 503/2003 Z. z. uplatnili nárok na navrátenie vlastníctva k predmetným pozemkom po neb. V. D., pričom pri určovaní veľkosti reštitučného podielu bude prihliadať len na tieto osoby tak, aby medzi ne bol rozdelený celý reštituovaný majetok patriaci do ich „rodinného“ okruhu. Ostatné námietky navrhovateľov sú, ako vyplýva z už uvedeného, neopodstatnené.

Odporca súc viazaný právnym názorom najvyššieho súdu (§ 250ja ods. 4 OSP

v spojení s § 250l ods. 2 OSP a § 250r OSP) vykoná dokazovanie v zhora naznačenom smere (§ 32 až 34 správneho poriadku) a po vyhodnotení vykonaných dôkazov (§ 34 ods. 5 správneho poriadku) vo veci znova rozhodne a svoje rozhodnutie aj patričným spôsobom odôvodní tak, aby rozhodnutie zodpovedalo zákonu (§ 46 a § 47 ods. 3 správneho poriadku).

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s § 246c OSP v spojení s § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 OSP s poukazom na § 250l ods. 2, § 250k ods. 1 a § 250ja OSP a úspešným navrhovateľom trovy konania nepriznal, pretože si ich náhradu neuplatnili.

P o u č e n i e : P r o t i t o m u t o r o z h o d n u t i u n i e j e p r í p u s t n ý o p r a v n ý p r o s t r i e d o k .

V Bratislave 31. januára 2011

**JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia:

Petra Slezáková